27671

Poštarina plaćena.

Cijena 3 dinara.

Uzorni Vrtlar

Ilustrovani list za unapredenje vrtlarstva
::: te uzgoj manjih domaćih životinja :::

Preporučen po Pokr. upravi za Hrv. i Slav. odj. za prosvj. i vjere u Zagrebu

IZLAZI MJESEČNO JEDANPUT, A STOJI NA GODINU D. 30·—

Strukovni upiti i suradnja šalje se na adresu: S. PIRNAT, prof., ZAGREB, CIGLANA BROJ 24, dok novac i sve što se ::: tiče pretplate, oglasa i prodaje, na adresu: VLADIMIR HORVAT, ZAGREB, STROSSMAYEROVA ULICA BROJ 6 :::

Godina II. Zagreb, mjeseca siječnja 1924. Broj 1.

Statice (lat.)

(Hrv.: Vranjemil ili travulja).

(Sa slikom.)

Ova biljka poznata je i pod drugim (sinonimnim) latinskim imenima kao: *Goniolimon, Limonium, Armeria i Acantholimon.* Njem.: *Grasnelke, Strandnelke, Limoniennelke.* Franc.: *Statice.*

Mnogobrojne odlike ove biljke u našim su vrtovima premalo poznate, akoprem ih inozemno napredno vrtlarstvo smatra već dulji niz godina najzahvalnijim vrtnim cvijećem. Za vezača bouqueta i vjenaca skoro da i nema zahvalnijeg materijala, kojim se izvrsno dadu ispuniti praznine između drugog većeg cvijeća. Duge peteljke cvatova, čista, lijepa boja cvijetova, kao i to, što i uvehli cvijetovi djeluju dekorativno, sve su znatne prednosti raznovrsnih odlika ove biljke. Od mnogobrojnih odlika kod nas bi se lako mogle gojiti slijedeće, koje se ujedno i po boji cvatova međusobno razlikuju: *Statice Suvorovi* = ružičasta, te se prelijeva u karmoisin. — *St. canditis* = bijela. — *St. Bonduelli* = zlatnožuta. — *St. sinuata* = tamnomodra. Između ovih glavnih boja imade već mnogo varijacija, nastalih međusobnim križanjem.

Mlade biljke nalikuju radiču. Cvjetići su kod spomenutih odlika (osim kod *St. Bonduelli*) sitni, pa su obično poredani u usparvnim štitcima, grozdovima ili klasovima, koji stoje na 40—50 cm dugim stapkama.

Kultura je posvema jednostavna. Sije se u proljeću sa drugim jednogodišnjim biljkama, u veljači—ožujku, u klila ili u kutije u toploj sobi. Prije sjetve dobro je sjeme osloboditi izvanjske ljuske plodića, da laglje proklije, no i bez toga možemo sijati. Za 10—14 dana niknu mlade biljke, koje polaganim zračenjem jačamo i postepeno priučavamo na vanjski zrak. Mnogo presađivanja Statice ne vole, pa ih s toga sijemo narijetko, da do presađivanja na otvoreno tlo ostanu na istom mjestu. Moramo li ih međutim i po više puta presađivati, tad presađujemo uvijek sa grumenom zemljom oko korijenja, jer se biljčice inače rado ne ukorijenjuju.

U maju, kad se ne treba više bojati mrazova, sadimo sve biljčice na otvoreno, dobro prorahljeno i nađubreno tlo. Sadi se na 20—25 cm jedna od druge. Kasnije, prema potrebi, nekoliko puta okopamo i dosta zaljevamo. Za vrućih dana ne smijemo štediti s vodom. Skoro nam se biljke lijepo razrastu i pokriju bujnim lišćem cijelo posađeno tlo. Onda počnu i cvasti, te cvatu sve do mrazova. — Statice treba češće pregledavati, pa potpuno rascvale cvatove oprezno dolje odrezati, da ne oštetimo mlade pupoljke. Ove odrezane cvatove povezemo u male snopiće, koje objesimo, sa cvijećem prema dolje, negdje u sjeni na tavanu ili pod šupom, gdje nema sunca niti velike vrućine, da se pomalo suše. Prije upotrebe suhih cvatova Statice dobro ih je čistom vodom orositi, jer su suhi cvatovi inače krhki i lome se.

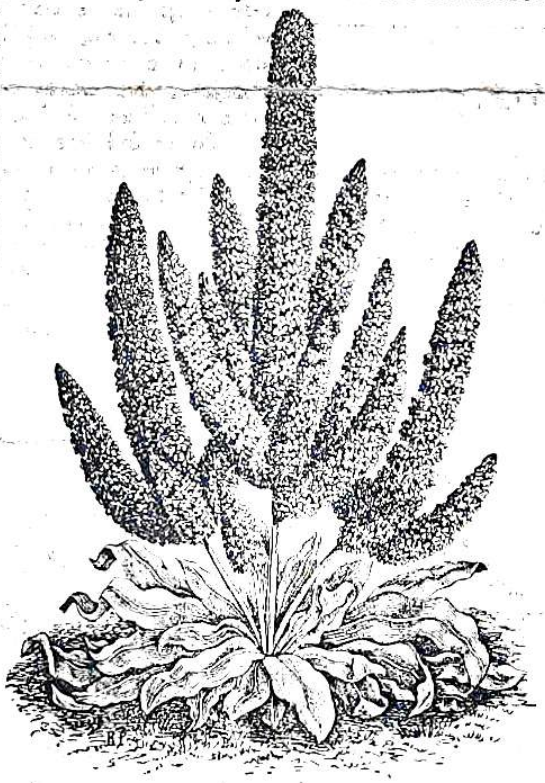

Naša slika prikazuje jednu od najljepših jednogodišnjih Statica (*St. Suvorovi*), koja osobito obilno cvate. *Urtica.*

Kukci štetočinje.

Prof. dr. August Langhofer.

Uz svakojake druge neprilike smetaju nam u vrtovima dosta često i svakojaki kukci. Naši ljudi posvećuju tome premalo pažnje. Nije svaka godina zgodna, da se kukci silno razmnože, a to je često razlog, da se mnogi ljudi za njih ne brinu jer vele, da je toga bilo pa i nestalo, dođu i prođu, nije vrijedno na to se obazirati. Ne valja tako, jer ako je bilo jedne godine mnogo štetnih kukaca, vjerojatno je, da će ih biti buduće godine još i više. Zavirite u vrtove, naći ćete mnogo popadalih jabuka, krušaka i šljiva. Ljudi vele, da su „crvljive". Obično kažu naši ljudi, da ih

je bilo previše i da je dobro, da je jedan dio opao, a ono što je ostalo, bit će bolje. A zašto da troši voćka dio svoje snage za to crvljivo voće, zašto, da mi poklanjamo voće na košare kukcima, da se kukci goste i šire. Čovjek radi i muči se za sebe, a voće je slasno i zdravo, pa se može dobro unovčiti.

Mlado povrće, presad, valjano se presadi i dobro prihvati, ali najednom naglo požuti, klone, vene i pogine. Nevidljivi, a više puta i vidljivi neprijatelji, kukci su ga uništili.

A te gamadi ima svakojake. Već god. 1874. znalo se je, da ima ogrozd i grozdić (ribizl) 33 kukca štetočinje, ruža 96, jabuka, kruška i dunja 183, a šljiva, kajsija i trešnja čak 230. Nemojte se preplašiti, da je njihov broj danas još i veći, jer na svu sreću toliko je tek poznatih. Ne dolaze oni svake godine u pohode, a pogotovo ne u tako velikom broju, da bi milo naše bilje, koje sa velikim trudom uzgajamo, a čijem se uspjevanju od srca veselimo, moralo svake godine upravo stradati. Valjani gospodar pobrinut će se za vremena, da ne pusti kukcima maha, i stati na put njihovom širenju.

Ima našega svijeta, koji bi se rado pobrinuo, da mu sitni nepozvani kukci ne oštećuju voćke i ino vrtno bilje, ali ljudi ne znadu razlikovati štetnike od bezazlenih kukaca, kojih ima sva sila, a pogotovo ne poznaju način, kako da se brane od štetnika. Njima su u prvom redu namijenjeni ovi redci.

(Nastavak slijedi.)

Klijalište.

(Sa 2 slike.)

Da sjemenka uzmogne proklijati, treba dovoljno topline, vlage i uzduha. Zimi u tlu ne ima dovoljno topline, pa sjeme ne može da valjano proklije. No, ako i proklije, stradat će mlada klica, čim izbije nad površinu tla, jer će ju uništiti prestudeni uzduh.

U tome je eto glavni razlog, zbog kojeg nam u vrtu treba klijalište ili klilo (Mistbeet, franc.: couche.) No ne samo zimi i u rano proljeće, nego i tijekom cijele godine, biti će nam klijalište od koristi Klijalište je najme ograđen i staklom pokriven komad vrtnog zemljišta, u kojem su biljke zaštićene i od nenadanih, naglih vremenskih promjena, raznih elementarnih nepogoda, pa i od mnogih bilinskih štetočinja, na pr. miševa. Ovakova ljetna klijališta ne treba posebno ugrijavati, jer je u to doba godine i zemlja i uzduh dovoljno topao. Naprotiv zimi i u rano proljeće odgovarat će svojoj svrsi samo onakova pokrita klijališta, u kojima smo zemlju i uzduh ugrijali od prilike do one toplote, koju ima zemlja i uzduh ljeti.

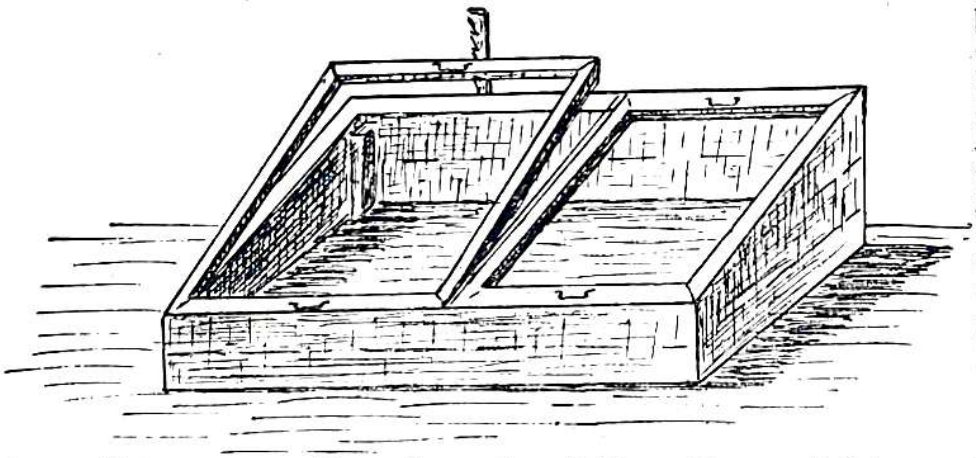

Ugrijavanje klijališta može se izvesti na razne načine, pa na pr. i tako, da se po dnu klijališta provedu cijevi, kroz koje struji ugrijana para ili ugrijana voda. Takova klijališta mogu se udesiti uz razne tvornice, koje neprestano rade parnom snagom.

Obična vrtna klijališta ugrijavaju se znatno jednostavnije: konjskim gnojem. Poznato je najme, da se rpa stajskog gnoja ugrije, te ostaje manje ili više ugrijana, dokgod se posvema ne rastvori. Treba dakle u klijalištu zgodno smjestiti sloj svježeg, nerastvorenog gnoja, koji će svojom rastvorbom proizvađati dovoljno topline, potrebne za ugrijavanje klijališta.

Svaki vrtlar može si sam načiniti okvir za klijalište bez većeg troška. U tu svrhu treba imati daske barem 2-3 cm debele, a po mogućnosti i deblje, od kojih se sačini okvir i prozornice. Tanje daske ne bi klijalište dovoljno štitile pred izvanjskom studeni. U prozornice metnu se stakla i to tako, da se pojedini komadi pokrivaju poput crijepova na krovu. Preko ovako složenih komada stakla omiču se kišne kaplje, te ne prodiru u klijalište, gdje bi stvarale suvišnu, štetnu vlagu. Stakla se mogu umetnuti kao i kod običnih kućnih prozora, no tad se za kišna vremena mnogo vlage upije u priječke, koje onda nabrzo gniju. Okvir i prozori na klijalištu moraju biti tako sačinjeni, da nigdje ne ostane ma i najmanja pukotina, kroz koju bi iz klijališta izlazila toplina, odnosno u nj ulazila studen. Sjeverna strana okvira neka je za 10—15 cm viša od južne. Tako će prozori biti dovoljno nagnuti prema jugu, pa će u klijalište dopirati više svjetla i topline. Slika prikazuje nam okvir sa prozornicama za ovakovo omanje klijalište.

Za klijalište treba odabrati prikladno mjesto u vrtu. Najbolje je ono mjesto, koje je od sjevera dovoljno zaštićeno, dok je prema jugu, istoku i zapadu što bolje otvoreno tako, da ga sunce najveći dio dana obasjava. Na odabranom mjestu iskopamo u zemlji jamu u veličini okvira, a duboku 50—100 centimetara, ako do te dubljine ne ima podzemno ležeće vode. U tlu, koje je za kišna vremena odviše močvarno, smije klijalište biti samo tako duboko, kako duboko dopire umjereno suho tlo. U močvarnome tlu nakuplja se u klijalištu odviše vode, koja onda uzrokuje gnjilenje korijenja bilja. Gnoj se u takvome klijalištu ne će moći dovoljno rastvarati, niti razvijati potrebnu množinu topline, jer zbog preobilja vode ne može do gnoja dopirati dovoljno zraka. — Kad imademo priređen okvir te iskopanu jamu za klijalište, počinjemo sa samim punenjem klijališne jame. Ovo je bez sumnje najvažniji dio posla oko uređenja klijališta, pa mu treba mnogo pomnje posvetiti.

Na dnu jame obično položimo koji cm debelu naslagu suhog listinca, čime spriječujemo, da gnoj ne dođe u izravni dodir sa dnom klijališne jame, pa da ne gubi odviše svoje topline. Na listinac ugazimo jednoličnu naslagu konjskog gnoja. Debljina naslage konjskog gnoja mora odgovarati svrsi, kojoj će služiti klijalište. O debljini ove naslage ovisi toplota klijališta, prema kojoj razlikujemo: vrlo topla, mlaka i hladna klijališta.

Za vrlo topla klijališta (25—30° C) trebat će 50—60 cm debela naslaga konjskog gnoja, dok će za mlaka klijališta (15—20° C) dostajati i debljina

od 40—50 cm. Hladna klijališta ne trebamo si posebno ni udešavati, jer svako vrlo toplo klijalište postane s vremenom mlako i napokon hladno klijalište, kad se u njemu gnoj posve rastvori, pa više ne razvija nikakve topline.

Još prije nego konjski gnoj mećemo u jamu klijališta, treba da u gnoju započne rastvorba. Rastvorbu uzrokuju mnoge sićušne bakterije (mikroorganizmi), t. j. prostim okom nevidljive sićušne gljivice, kojih uvijek ima u gnoju, a uz povoljne uvjete osobito se umnože. Čim se dakle u svježem konjskom gnoju bakterije dovoljno umnože, bit će gnoj zrio za klijalište U tu svrhu gnoj nabacamo na rpu i čvrsto ugazimo. Već nakon par dana mora da se gnoj sam od sebe ugrije, t. j. da rastvorba življe započne. Ako se to ne dogodi, treba gnoj politi toplom vodom ili svježom gnojnicom. Još bolje je ugrijati po koju ciglu, pa ju zatrpati u gnoj, čime ćemo rastvorbu ubrzati.

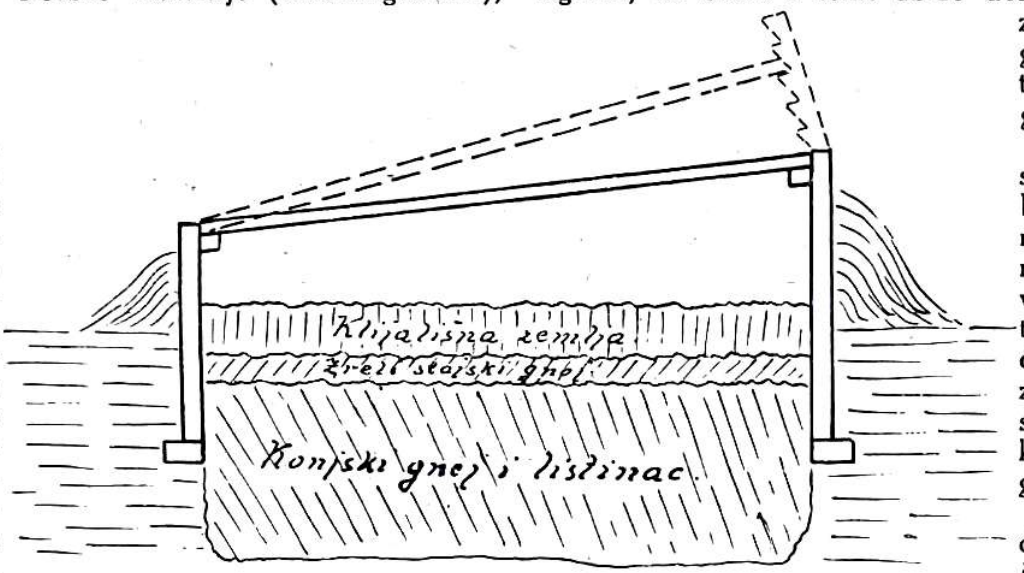

Najbolje je međutim svježi, još ne ugrijani, konjski gnoj odmah u jamu rahlo nabacati, a kad se dovoljno ugrije, ugaziti. Gnoj treba posve jednolično, t j. svagdje jednako čvrsto ugaziti, inače će nam nakon nekog vremena biti površina klijališta sva izverugana. Gnoj se najme, uslijed rastvorbe, ponešto slegne, a nije li jednolično ugažen, ne će se niti jednolično sleći, pa odatle onda nastaju neravnosti na površini klijališta, koje mladim biljčicama mnogo smetaju.

Nad ugaženu naslagu konjskog gnoja dolazi još sloj dobre, sipke vrtne zemlje, obilno promiješane sa crnicom ili sprhlim gnojem mješancem (kompostom.) Taj sloj treba da je debeo 15 20 cm. — Preporuča se, da se na konjski gnoj metne nekoliko cm debela naslaga sprhlog goveđeg ili drugog stajskog gnoja, a tek na ovaj zemlju. Ovaj sprhli gnoj upija razne jetke plinove, što se iz svježeg gnoja razvijaju, a koji bi mogli korijenje mladih biljčica oštetiti. Ovi jetki plinovi razvijaju se u većoj množini osobito prvih osam dana, nakon što smo napunili klijalište. S toga kroz to vrijeme ne ćemo u klijalištu ništa sijati, nego ćemo 3.—4. dan tlo u klijalištu prekopati, da se toplina u tlu najednako razdijeli, a prozore otvoriti, da sakupljeni plinovi laglje ishlape. Poslije toga ćemo prozore opet zatvoriti, no svaki dan ih otvarati, ali samo na toliko, da se sakupljeni plinovi uzmognu izračiti.

Po prilici osmi dan možemo početi sa sjetvom, no prije toga treba tlo još jednom prekopati. Slika prikazuje prosjek uređena klijališta. (Svršit će se.)

Svježe povrće u zimi.

U naprednom inozemstvu, naročito oko većih gradova, vanredno je razvita proizvodnja različitog zimskog povrća u posebnim, za tu svrhu udešenim, klijalištima i staklenicima, gdješto upravo ogromnih dimenzija.

Ovakovo svježe povrće prodaje se dakako uz znatno više cijene, jer nema sumnje, da je često velika razlika u tečnosti između ovakovog, svježeg i tek ubranog povrća, te onog, koje je u podrumu ili trapu odulje vremena čekalo na potrošnju.

Kod nas je taj način proizvodnje zimskog povrća na veliko još vrlo slabo razvit, a bar za sada, nema izgleda, da ćemo u tome ubrzo dostići napredno inozemstvo, jer bi za gradnju staklenika trebalo danas ogromnih kapitala.

Međutim za vlastitu, kućnu potrebu, pa u manjoj mjeri i za prođu, moći će si svaki vrtlar i bez velikih troškova udesiti, te će tijekom cijele zime imati raznog svježeg povrća, kako to kod nas mnogi i čine.

Kod onog povrća, koje podnaša i žešću studen, treba tek zgodnom napravom spriječiti, da nam ga ne pokrije snijeg, pa da možemo i za sniježnog vremena doći do njega. U tu svrhu najbolje je gredicu ograditi sa daskama ili drvenim trupcima, preko kojih se položi nekoliko prutova, a na ove naslaže toliko granja (najbolje crnogoričnog), da do povrća još uvijek dopire dovoljno zraka i svjetla.

Na ovakovim gredicama možemo tijekom cijele zime imati n. pr. obični matovilac, koji u tu svrhu sijemo u rujnu — listopadu. Matovilca doduše imade i izvan vrtova, ali ovako u vrtu uzgojen bolji je i ljepši, a što je glavno, u svako nam je doba pri ruci. Na isti način možemo zimi imati i svježeg špinata, koji u tu svrhu sijemo u rujnu — listopadu u redove na 20 cm razmaka.

Lisnati kelj najtečniji je, ako ga tijekom cijele zime ostavimo na ovako zaklonjenim gredicama, a i glavati kelj može izdržati vani sve do najžešće studeni.

I glavaticu salatu nekojih kasnih vrsti možemo svježu u vrtu sačuvati do kasne zime, nije li jesen bila odviše vlažna i sa prežestokim mrazovima. Tome se međutim dade i pomoći, ako se pojedine biljke, prije žešćih mrazova, presade (sa grumenom zemljom oko korijena) u klijalište ili, što je još jednostavnije, ako se takova salata od početka u (hladnom) klijalištu uzgaja.

Cvjetaču (karfiol) kao i kelj pupčar (Sprossenkohl) možemo za blaže zime ostaviti u vrtu i do Božića, a onda (zajedno sa grumenom zemlje oko korijena) presaditi u klijalište ili gdjegod u polusvjetlom, ali zračnom mjestu podruma, gdje će se onda cvatovi odnosno lisni pupoljci potpuno razviti.

Razno korijenasto povrće, kao: jagur ili španjolski zmijak (Schwarzwurzel), vrtni turovac (Haferwurzel), povrtni krasuljak (Kerbelrübchen), pa i obična naša mrkva može uopće ostati u tlu. Dovoljno je, ako tlo tek prekrijemo tanjim slojem na po struloga gnoja, da se zemlja na površini ne smrzne. Niti gomoljima čislenice (Stachys tuberifera) ne

škodi zima, pa ju s toga do potrošnje ostavljamo u tlu. Valja napomenuti, da ipak nije posvema sigurno, hoće li nam uspjeti sve navedeno povrće sasvim svježe sačuvati. O tome često odlučuju i razne vremenske prilike, kao i prenagle vremenske promjene, na koje mi ne možemo utjecati. Dakako, da će uspjeh u velike ovisiti i o tome. da li smo odabrali prikladne, t. j. što kasnije vrsti navedenog povrća. *P.*

Jabuka srčika.

(Sa 2 slike.)

Jabuka srčika je naša domaća jabuka, a rodni kraj joj je Požeška kotlina u srcu Slavonije.

Da je srčika jedna od veoma dobrih jabuka, nadam se da će priznati mnogi, koji je poznaje, a poznaju srčiku i strani narodi te ju, u koliko sam se osvjedočio, u veliko cijene. Ali kako u tuđini, tako i kod nas, rado se na nju i tuže, da slabo rodi, što međutim ne stoji, i da veoma rado prima razne bolesti, kao na pr. krvavi ušenac, rak-rane, pozebline itd., te da u mnogim krajevima uopće slabo uspijeva.

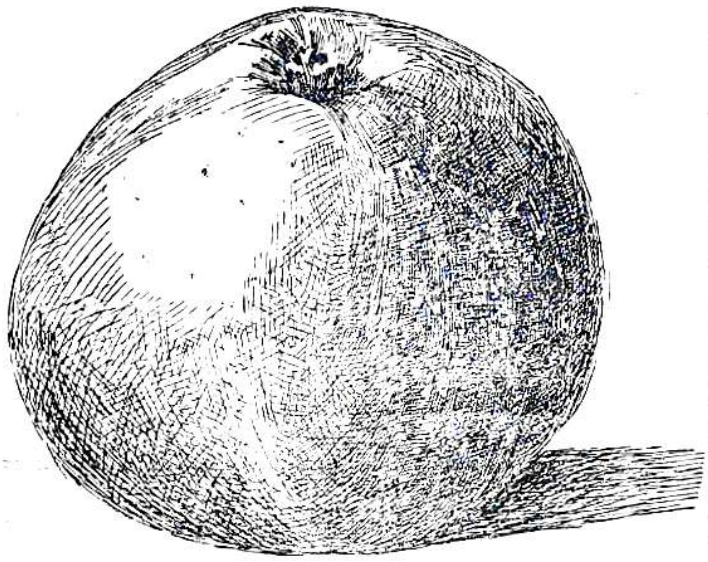

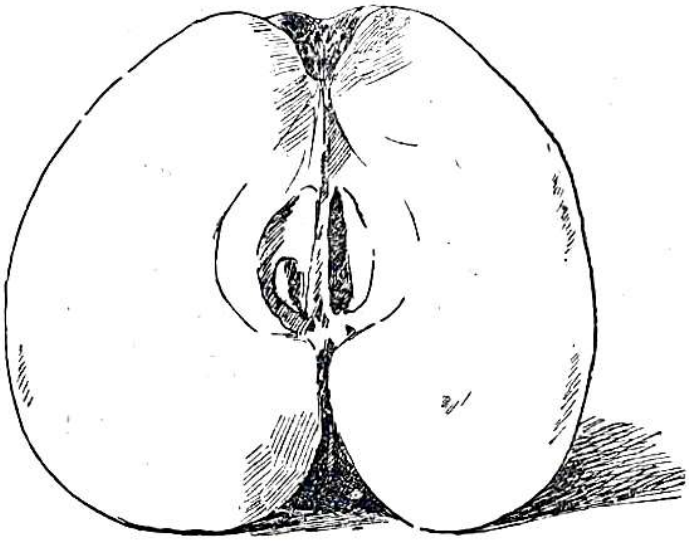

Žalim, što prema vlastitim mojim opažanjima moram priznati, da srčika zaista ne podnaša svako podneblje, jer ona naročito voli gorske krajeve. S toga najbolje i uspijeva u gorskim predjelima Slavonije, Bosne i Srbije. Što se tiče bolesti, to ne bi trebalo da nas smeta u sađenju i množenju ove naše izvrsne jabuke. Ima kod nas i mnogo stranih vrsti, kod kojih se moramo sa svim neprilikama boriti, pa kraj sveg toga ne napuštamo te strane vrsti. Uzmemo li u obzir, da je srčika danas već i u stranom svijetu poznata jabuka radi svoje izvrsne tečnosti, tada treba da ju tim više njegujemo i nasađujemo barem u onim krajevima, gdje dobro uspijeva. Srčika ima u glavnom dvije vrsti: zelena i zeleno-rumena. Od ove potonje ima većih i manjih odlika. Radi svog osobitog mirisa (arome) kao i veličine, dao bih ja zelenoj vrsti svakako prednost. Dobro sačuvana drži se dobro i do mjeseca ožujka i travnja. *A. Brodanović, vrtlar, Osijek.*

Kokošinjac (peradnjak).

(Sa slikama.)

Uspješnom uzgoju kokoši i peradi uopće u mnogo je slučajeva najveća zapreka pomanjkanje prikladnog kokošinjca (peradnjaka), uslijed čega se ne može peradi posvetiti dovoljno brige naročito u hladnije zimsko doba. S toga za siguran uspjeh peradarstva treba u prvom redu čist, suh, dovoljno topao kokošinjac. U 10. broju prošloga godišta opisali smo i donijeli sliku omanjeg prenosivog kokošinjca, a ovdje ćemo prikazati kokošinjac nešto većih dimenzija.

Naša slika (str. 5) prikazuje takav kokošinjac, izgrađen od drva, sa dvostrukim stijenama. Prazan prostor između obiju stijena ispunjen je pepelom ili pijeskom, uslijed čega se unutarnja stijena za ljetne žege odviše ne ugrije, a niti za zimske studeni odviše ne ohladi. Ovakav kokošinjac dade se sagraditi i iz cigle ili kamena, kao i iz betona, no glavno je, da se dade iznutra držati uvijek u najvećoj čistoći. Ako se ovakov kokošinjac izradi iz drva i sastavi fugama, dade se lagano rastaviti i premjestiti na drugo mjesto.

Unutarnje stijene kokošinjca treba okrečit, pa mjesečno jedanput sa Aschenbrandtovim prahom, primiješanim vapnenom mlijeku, krečenje ponoviti. Ako je kokošinjac načinjen iz drva, tad je najbolje, da izvanjsku stranu oličimo svjetlobojnim karbolineumom.

Na slici (str. 5), koja nam predočuje tlocrt ovog kokošinjca, vidimo prorez i dvostruke crte, koje označuju priječke za sjedanje kokoši (kad spavaju). Ove su priječke postavljene na 30 cm od poda u jednakim razmacima i to tako, da se dadu dnevno izvaditi, ostrugati i očistiti, te mjesečno barem jedanput kipućim lugom oprati i sodnom rastopinom oribati, čime spriječavamo umnažanje gamadi i uništavamo u zametku razne sićušne uzročnike kojekakovih zaraznih bolesti

Prorez kokošinjca jasno prikazuje dimenzije (mjere), po kojima će ga i malo vještiji seoski tesar lako moći sagraditi. Krov možemo pokriti okatranjenom ljepenkom ili crijepom. — Vrata ovog kokošinjca sastoje se iz dva dijela; gornji dio dade se i sam za se zatvoriti tako, te onda mogu kokoši kroz manji otvor donjeg dijela vrata u kokošinjac cio dan ulaziti, da nesu jaja. U tu svrhu smještamo u kokošinjcu par gnijezda za nesenje jaja. — Pod kokošinjca neka je posut pijeskom, što je svakako najbolje. Kokošinjac treba postaviti na prikladnu mjestu i to tako, da je pročeljem okrenut spram juga. Opisani kokošinjac imade prostora za 50—100 kokoši; zimi manje, a u toplijim mjesecima više. U Francuskoj većina naprednih uzgajača rabi kokošinjce opisanog tipa.

Za studenijih dana treba se uvjeriti, da li je kokošinjac dosta zaštićen od studeni, te da li je dosta

topao. Ako je kokošima studeno, prestaju ubrzo nesti, dok opet mladina zaostaje u rastenju i kržljavi. Iskustvo nas uči, da kokoši, koje su bile zimi odviše izvržene studeni, počinju tek kasno u proljeću sa nesenjem, dok u glavnoj sezoni nesu znatno manje jaja. Naravno, da u svakom slučaju trpi od toga štetu sam uzgajač, pa je u njegovom interesu, da mu se kokoši zimi ne smrzavaju. Gdje to nije skopčano sa odviše visokim troškom, može se kokošinjac i umjetno grijati, pri čemu treba paziti, da se ne preugrije. Drugdje će se opet moći kao zimski stan za kokoši udesiti jedan kut u staji, gdje će kokošima biti ugodno toplo. Obilnijim nesenjem jaja odužit će se kokoši svom brižnom uzgajaču. *R.*

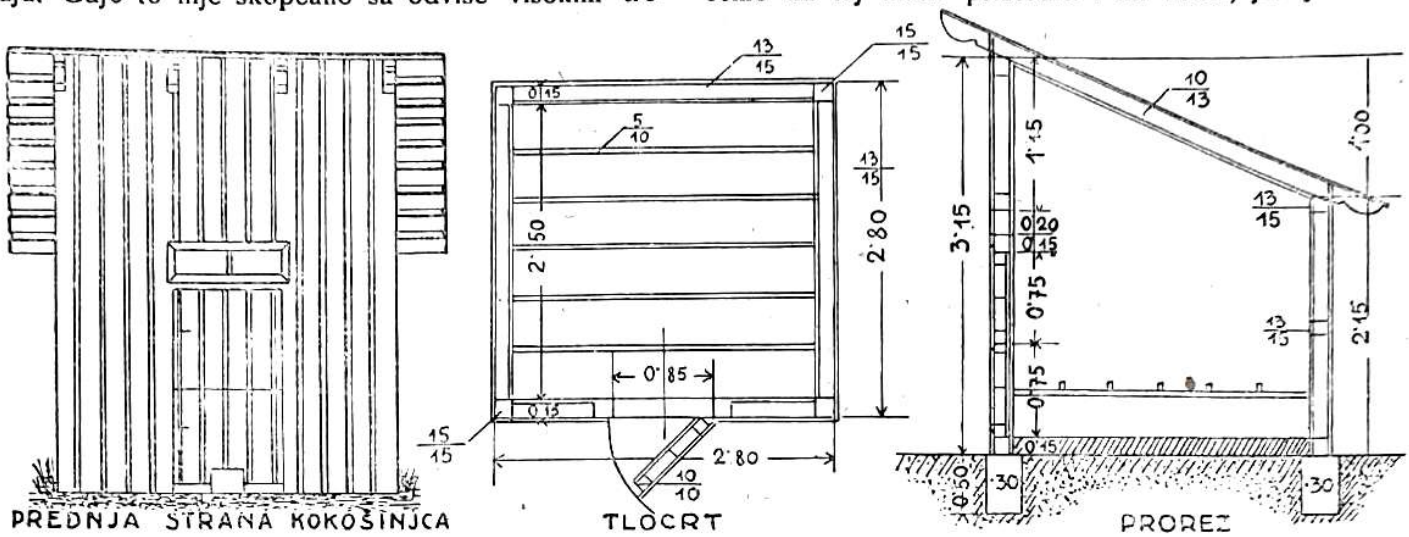

O privezivanju drveća.

(Sa slikom.)

Pokušavši sve i sva, konačno sam uvidio, da je za privezivanje drveća najbolje sprijateljiti se sa prastarim materijalom, to jest sa vrbom. V bovim šibama možemo privezivati voćke, trsove, brajde, ruže i t. d. na slijedeći način:

Tanju stranu šibe držimo u lijevoj ruci. Šibu ovijemo oko kolca i debla voćke (ruže) tako, da nam debeli kraj šibe ostaje u desnoj ruci. Tim dijelom šibe ovijamo onaj tanji dio što je u lijevoj ruci 3 4 puta unaokolo. Konačno ga zavinemo ispod čitavog veza tako, da nam ostane čvrsto stajati uz stablo. Okrajci šibe odrežu se, jer nagrđuju drveće. Isto tako nije potrebno da šibu ovijamo više puta, nego što je spomenuto. Naša nam slika najbolje prikazuje način tog jednostavnog i najjeftinijeg privezivanja. *M. N.*

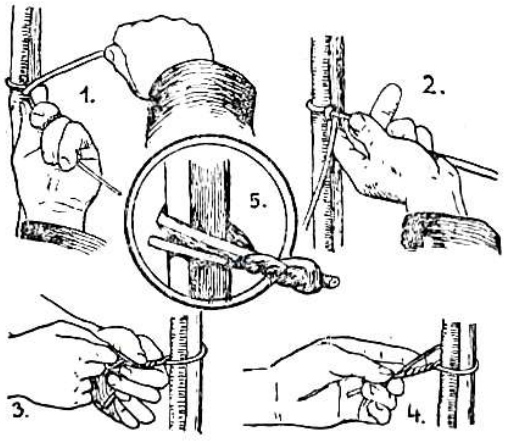

O hrani kunića.

Krumpir, repu, kao i sve ostale gomoljike, dajemo kunićima za hranu u cijelome, dakle ne rezano, kako to mnogi uzgajatelji čine. A nije to ni potrebno, jer kunić kao glodavac, mora da taj posao usitnjivanja sam obavlja. Kunić je na taj način prinužden, da jede lagano i umjereno, čime će se prepriječiti mnoga bolest. Ovakova mu se hrana jednostavno stavi u zdjelicu (hranilnicu). Na taj će način biti udovoljeno prirođenom nagonu glodavca, pa ćemo opaziti, da će drveni dijelovi kuničnjaka biti po tome pošteđeni. Konačno ćemo na taj način prištediti i na hrani, jer je kunići ne će moći rastepsti kao onda, ako je sasiječemo. Što od pojedinog obroka ostane, poberemo i bacimo u napoj za hranu svinjama. *D. L.*

Smrznuta jaja i smrznuti krumpir.

Želimo li smrznuta jaja učiniti uporabivima, stavimo ih neko vrijeme u pitku vodu, u koju smo usuli nešto kuhinjske soli (na $^1/_2$ lt. jednu malu žličicu).

Smrznuti krumpir, koji želimo skuhati, stavimo na dva tri dana u hladnu vodu. Preporuča se kod priprave takovog krumpira pridodati nešto više soli nego li što je običaj. Kuhamo li neoguljen krumpir, potrebno je, da i u kipuću vodu bacimo nešto soli.

Nova bolest rajčica.

U izvještaju Experimental and Research-Station Chestnut za godinu 1922. javlja se o nekoj novoj bolesti rajčica, koju uzrokuje gljivica *Sclerotium setosum*, što ju otkriše Bewley i Shearn. Bolest se očituje tako, da požuti lišće i mladi izdanci rajčica. Naskoro se pojave i neke neobične tvorine na kori, osobito na jednoj strani stabljike, u obliku malih, okrugljastih, crnih izraslina Sclerotiuma. Biljka konačno ugine.

Ustanovljeno je, da uzročnici te bolesti dolaze iz tla, koje je bilo gnojeno stajskim gnojem. Ponovnim pokusima jednako je ustanovljeno, da Sclerotium nije napadao one rajčice, što su gojene na tlu, koje nije bilo gnojeno stajskim gnojem. **D. G.**

Automobili i rastenje drveća.

Već dosta dugo vremena zatvara se noću poznati pariski park, Bois de Boulogne. Opazilo se najme, da je i drveću potreban noćni mir.

Upravitelj tog parka *Forestiers* tvrdi, da plinovi, što se razvijaju iz automobila kao i trešnja tla, koju uzrokuju teški teretni automobili, upliviše vrlo nepovoljno na rastenje i razvitak drveća. S toga drveću treba barem noću priuštiti neki mir i odmor.

Ostavimo za sada pitanje, da li se tim odmorom drveće zaista oporavlja, no potanje ispitivanje i promatranje štetnih učinaka prometa teretnih automobila na drveće, kao i na bilje uopće, bit će bez sumnje zanimivo i vrijedno.

Forestiers drži, da se nepovoljno djelovanje automobilskog prometa opaža naročito na pariškom drveću, koje je zasađeno u doba kad se za automobile nije još ni znalo, pa dakako nije bilo niti razvijanja štetnih plinova, niti trešnje teretnih automobila Prema tumačenju Forestiera automobili uopće, a naročito teretni, ozbiljno ugrožavaju opstanak sviju drvoreda uz javne, prometne ceste. (H. F. K.)

Vrtlarski kalendar.

(Januar - Siječanj).

U poslijednjim brojevima prošlog godišta istaknuli smo važnost prekapanja tla u kasnu jesen i zimi Jedan od važnih razloga za takovo prekapanje tla jest i u tom, što će prekopano tlo moći tijekom zime upiti mnoštvo vlage. Ova „zimska vlaga“ prodre u dublje slojeve tla, odakle se tijekom cijele godine pomalo diže prema površini, noseći sa sobom mnoga otopljena hraniva do korijenja bilja.

Dok se dakle djeca vesele snijegu radi veselih zimskih zabavica, vrtlar se snijegu veseli, jer zna, da će mu sniježni pokrov ne samo zaštititi razno osjetljivije bilje, grmlje i drveće pred smrzavicom, nego će mu i vrtno tlo natopiti obiljem vlage. — I u ovom mjesecu naći će uzorni vrtlar dosta posla.

U voćnjaku nastavit će i u siječnju čišćenjem voćnih krošanja, uništavanjem gusjeničjih gnijezda, struganjem suhe kore, te omazivanjem debala vapnom ili 10 postotnom rastopinom karbolineuma. — Suhe, prestarjele, nerodne i nakazne voćke treba zajedno s korijenjem iskopati i iz vrta odstraniti. Već u jesen obilježene plemenke (kalame) za proljetno kalamljenje odrezati, u snopiće povezati, pa pohraniti u podrumu u pijesak. Za povoljna vremena nastavlja se i rigolanje, iskapanje jama za sadnju voćaka, gnojenje voćaka i slične radnje.

Uzimljeno voće treba pregledati, nagnjilo izlučiti, a prostorije za lijepa vremena prozračiti.

U povrtnjaku za povoljna vremena na prazne gredice navažati gnoj, kompost, zalijevati gnojnicom, pa i rigolati i ašoviti (štihati). Pri tome ne treba zemlju usitnjivati, već ostaviti u grubim grudama. Sve ostatke povrća iz tla iščupati, pa sažgati, čime ćemo uništiti mnoštvo razne gamadi, što je u tim ostacima našla zimsko skrovište.

Uzimljeno povrće u podrumu valja pregledati, nagnjile dijelove odstraniti, a prema potrebi ponešto i navlažiti zemlju ili pijesak, u kojem je povrće spremljeno.

Klijališta treba već sada početi uređivati. Imademo li već priređeno klijalište, možemo tijekom mjeseca i zasijati ranu salatu, krastavce, mrkvu i slično povrće. — Zemlju za klijališta prirediti, a tako i konjski gnoj složiti u oveće zbijene rpe.

Kompostište može se prekopati i gnojnicom zaliti.

U cvjetnjaku za povoljna vremena treba obrezivati razno uresno grmlje i drveće. Među s jeseni posađenim biljkama naći će se takovih, koje je smrzavica izdignula iz tla, pa ih sada treba opet valjano u zemlju pritisnuti. — I u cvjetnjaku valja prazne gredice prekopati, pa za blažeg vremena, kad tlo nije smrznuto, sa kompostom pognojiti. — Za toplijih dana treba uzimljene ruže prozračivati, a onda ih opet valjano pokriti.

Travnjak kompostom ili kompostiranom zemljom pognojiti.

Sobno bilje treba tijekom cijele zime pomno njegovati. Pretjeranim zalijevanjem zimi možemo sobno bilje upravo uništiti. Valja sobno bilje čuvati od prenaglih promjena temperature, kao i od promaje. Lišće palmi, fikusa i sličnog bilja treba češće oprati čistom vodom ili barem valjano orositi. — U sobi, gdje cvijeće stoji, ne smije biti uzduh odviše suh. Dobro je s toga na peć staviti kakovu plitku posudu s vodom, koja se onda isparuje i snabdijeva zrak vlagom.

Pretplata

na „UZORNI VRTLAR“ **povišena je,**

stoga molimo cij. naše pretplatnike, koji su nam premalo novaca poslali, da nam razliku izvole priposlati, a one koji uopće **još nisu pretplatu obnovili,** da to uzmu u obzir, pa da stvar što prije urede.

Pretplata iznaša:

Za S. H. S.	godišnje	D 30·—
„ „	polugod.	„ 16·—
Za Čehoslovačku	godišnje	„ 35·—
Za ostale države	godišnje	„ 40·—

Uprava

Stališke vijesti.

Škola za umjetne vrtlare. Poticajem ministarstva za poljodjelstvo otvara se početkom ove godine u Novom Sadu državna vrtljarska škola, kojoj će biti pridružen internat, gdje će se učenici izučavati u umjetnom vrtljarstvu Za sada će biti primljeno samo 15 učenika, od kojih će 8 uživati državnu stipendiju.

Bilježeći ovu vijest, sjećamo se, da je i kod nas, u Zagrebu, još u predratno doba bilo ozbiljna govora ob osnutku vrtlarske škole. I prošle godine iskrslo je pitanje osnutka gradske vrtlarske škole. Ne znamo, u kojem se stadiju to pitanje danas nalazi, no nadamo se, da će i naš vrtlarski podmladak naskoro imati prilike, da se u strukovnoj vrtlarskoj školi teoretski i praktički valjano naobražava za svoje zvanje.

Pitanja i odgovori.

G. Mijo Jelić, Lužani (Slavonija.) — Za uništavanje lisnih uši na cinerarijama preporučamo Vam običan, poznati prašak „Zacherlin“, koji možete dobiti u svakoj ljekarni. Tim praškom oprašite par puta napadnuta mjesta, pa uspjeh ne će izostati.

Pazite, gdje držite cinerarije! U pretoploj sobi ušenci ih osobito rado napadaju. Stavite ih rade gdjegod kraj prozora u prostoriji, gdje se odviše ne loži, no u kojoj niti toplota ne pada ispod smrzišta. Nastojte, da Vam cinerarije imadu uvijek dosta svježeg zraka.

G. Josip Batan, Varaždin. — O racionalnoj hranidbi kokoši u svrhu što obilnijeg nesenja jaja, donijeti ćemo već u slijedećem broju posebni članak. —

G. David Schmutz, Hrtkovci (Srijem.) — Ispravno je Vaše mišljenje, da voćka tim bolje rodi, čim manje ju obrezujemo. No budući da na rodnost ili nerodnost voćke utječu još i mnoge druge okolnosti, mi ćemo tome pitanju posvetiti poseban iscrpiv članak već u slijedećim brojevima

Dopisi uredništva i uprave.

G. Gj. Janković, Glina. — Što nije ušlo u poslijednja dva broja, dospjeti će u koji od slijedećih brojeva. S toga će nam Vaša suradnja i nadalje dobro doći. Opširnije u posebnom listu.

G. „Urtica,“ — * * * — Vaš članak evo izišao u ovome broju. Javite nam se opet kojim člankom iz Vaše stručne vrtlarske prakse. —

G. M. Buneta, Belaj. — Lijepa Vam hvala na brižnom nastojanju! Knjige su odaslane. Preporučamo se i za suradnju

Glavni i odgovorni urednik: **STJEPAN PIRNAT.**
Vlasnik i izdavač: **VLADIMIR HORVAT.**
Tisak **M. ŠEK**, Zagreb, Strossmayerova ulica broj 6.

CJENIK OGLASA

Mali oglasnik do 20 riječi 20 kruna (5 Din.), svakih daljnjih 5 riječi 8 K (2 Din.) više. **Oglasi sa debelim naslovom** (širina jednog stupca): za prostor u visini od 3 cm. 60 kruna (15 Din.), za svakih daljnjih 1½ cm 30 K (Din 7·50) više. Kod dvostupačne širine itd. razmjerno prema tome. **Veliki oglasi:** cijela stranica K 2000 (Din. 500), ½ stranice K 1000 (Din. 250) i t. d.

Divjake
jabuka za voćarske škole te jabučno sjeme — otprema **I. Dolinšek, Sv. Pavel** pri Preboldu (Slovenija).

Vrtlar
marljiv i inteligentan, 25 godina star, koji je radio u svim granama (poglavito u cvjetarstvu i kulturama u cvjetnim loncima) traži trajno namještenje u Jugoslaviji od Nove Godine ili po dogovoru. Cijenjene ponude na **Sršeň Václav, Praha** — St. Strašnice Č. S. R. 225

Tražim
vrsnog vrtlara s poznavanjem vinogradarstva, vocarstva i pčelarstva. Ponude na **Konstantin Jurković**, Benkovac, Dalm. 223

Obrezivanje voćaka
čišćenje, presađivanje i gnojenje kao i obrađivanje vrtova, obavljam uz umjerenu cijenu. Adresa u upravi pod br. 228

Plemenitih voćaka
jabuka: Baumanova reneta, Mašanke, Londonski pepinek, Cesarjevič; visokostablaste krasne i zdrave voćke. 1a Din. 20. 2a Din. 15. po komadu dok zaliha traje pri Vočarstvo **Ivan Dolinšek** St. Pavel v Savinjski dolini, Slovenija. 233

Tražim vrtlara
oženjenog, koji se razumije u klijalište, vinovu lozu, voćarstvo, kulturu šparge i t. d. (bez staklenika). Žena bi pomagala u bašči i kod peradarstva. Nastup odmah ili od 1. II. Plaća prema pogodbi. Pismeni upiti na. **L. Broschan** Osijek, Beogradska ul. 3 priz. desno. 229

Veleirgovina gospodarskog povrnog i cvjetnog sjemenja „Seko“ Zagreb
Zahtijevajte cjenike i uvjete za preprodaju

Samostalan vrtlar
oženjen, marljiv i inteligentan, 25 godina star, traži trajno namještenje. Adresa u upravi lista pod „Čechoslovak“ 231

Knjiga o povrću.
St. Pirnat: Povrćarstvo. (Uputa u proizvodnju povrća). — Naši preplatnici dobivaju ovu knjigu za 25% jeftinije, t. j. za 15 Din (poštom 2 Din više). UPRaVA.

Vrtlar
oženjen 36 godina star, sa dvogodišnjim djetetom, vješt svim kulturama vrtlarstva, pouzdan, govori srpski, hrvatski, njemački i češki traži stalno namještenje — adresa u upravi lista pod brojem 227

„Prunus Mirabolana“
Dzenarika, ovogodišnje koštice imadem na prodaju. Cijena 16 dinara klg. dok saliha traje. Adresa: **Ante Radulović**, ekonom, Danilov grad, Crna gora. 320

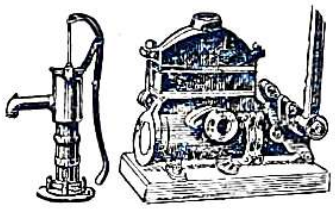

Braće Sigmundove
sisaljke
(Pumpe)
Veliko skladište
KISELJAK
poslovnica:
Zagreb, Ilica 69 - Tel. 18
prodavaona:
Preradovićeva ul. br. 9
Telefon 11-83

Nadvrtlar
neoženjen i ne premlad, traži se za vrtlarstvo jednog dobra u Sloveniji. Dobro posjeduje staklenik, više klijališta, vrtova, a kao veleposjed i mnogo polja. Posao: kultura povrća i cvijeća, uzgoj parkova i voća kao i sve ostalo, što zasjeca u vrtlarstvo. — Rok službovanja najmanje godinu dana. - Plaća: mjesečno 1.000 kruna u gotovom, zatim svjetlo, ogrjev i krasan stan u naravi, te od saisonske prodaje povrća 10%, a od sjemenja 20% providbe. — Nastup: odmah, najkasnije 1. II. 1924. — Pismene ponude sa oznakom starosti i dosadanjih namještenja sa prepisima svjedočba, samo pouzdanih i dobrih stručnjaka na upravu „Uzornog Vrtlara“ pod br. 224.

Novo otvoreno!
Exportno-importna trgovina i salon tu- i inozemnog raznolikog i najbiranijeg
svježeg cvijeća
preuzima dekoracije dvorana prigodom svečanosti, nadgrobne vijence, girlande, kite i sve ostale u tu struku zasjecajuće izradbe. Preporuča se p. n. općinstvu grada Zagreba i cijele države **za najukusniju, najelegantniju i savjesnu izradbu. Cijene jeftinije, nego igdje drugdje!**
FANIKA BIRK
CVIJETNI SALON
Nikolićeva ul. 7 (Music-Hall)

Ne čekaj proljeća!
Naruči odmah:
voćke, ruže, dalije, gladiole itd.
kod velevrtlarskog poduzeća
„Vrt“ Džamonja i dr.
Maribor.
Zahtjevaj cjenik!

„KOKOŠI“
Pouka iz praktičnog peradarstva. Sa 15 slika
Napisao V. Bek. Izdalo Društvo Sv. Jeronima u Zagrebu
U pet tjedana raspradano je cijelo prvo izdanje ove knjižice, pa je sad već izašlo drugo izdanje. Cijena 5 Dinara. Preporučamo svima, koji se bave peradarstvom.

Preporučam
nekoliko mojih kolega-absolvenata vrtlarsko-voćarske škole u Brnu-Bohonice kao dobre, **inteligentne pomoćnike** i samostalne **vrtlare.**
Cij. ponude molimo na **Ivan KOPŘIVA,** vrtlar, **Ogulin.**

Samostalan vrtlar
neoženjen, vješt u svim vrtlarskim radnjama i kultiviranju cvijeća. Nastupiti može odmah ili prema dogovoru. — Adresa u upravi lista pod br. 220.

Tražim
mladog marljivog pomoćnika za uređivanje parkova vještog cvjetnoj kulturi. Nastup 1. februara. Ponude slati na **Václav Pustina,** Destilacija drva. d. d. Teslić, Bosna. 226

Noževi za cijeplenje
škare
za obrezivanje najbolje vrsti!
Ivan Spitz
Zagreb, Bakačeva ulica 5
Trgovina nožarske robe iz grada Solingena.
Preuzima sve gospodarske i kućanske u tu struku zasjecajuće popravke uz
najumjereniju cijenu!
Električna brusiona!

PUMPE
za vrtove i gospodarstva
postavlja i razašilje kao i sav potrebiti materijal
Josip Strzalkovsky
Zagreb - Petrinjska 37

APARAT za valjenje pilića
sa uloškom od 200 jaja, kao i umjetna kvočka, sve u besprikornom stanju prodaje se radi nabave većeg aparata. Upitati u upravi „Uzornog Vrtlara".

Svježa paprat
vrlo podesna za vezanje buqueta, vijenaca i t. d., razašilje u pošt. paketima od 5 kg (cca. 800 kom.) po **Din. 38·—**
Ed. Pišler, Vrhnika, (Slovenija).
Poštarina i pakovanje franco.

Zahtjevajte odmah dopisnicom **badava i franco**
NOVI ILUSTROVANI CJENIK SJEMENJA
VOĆAKA, VINOVE LOZE i t. d. i pohranite isti, da Vam uvijek bude pri ruci za nabavke prvorazredne robe!
Originalne holandijske
preparirane cvijetne lukovice
bezuslovno najodličnijih vrsti u velikom izboru. **Narudžbe** molimo obzirom na veliku potražnju **odmah priposlati,** dok ne budu pojedine vrste raspačane!
Čaše za uzgoj cvjetnih lukovica (prema slici) priugotovljene u tvornici posebno u tu svrhu, dobavljamo također u podesnoj izradbi i po umjerenim cijenama. **Dobavljaju se i već istjerale** (angetrieben) **cvijetne lukovice u čašama i teglama,** dok zalihe traju, po umjerenim cijenama.
»ZRNO« D. D.
Zavod za racionalno sjemenarstvo u Zagrebu
Brzojavi: „Zrno Zagreb" Preradovićeva ul. 26 Telefon broj 17-74.
ZAGREB I., Poštanski pretinac br. 337
Filijala u Beogradu, Obilićev Venac broj 10.